

Jaký by měl být člen krajského zastupitelstva? Vztah k vlastnímu kraji

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2004
Otázky:	PI.50a-o
Termín terénního šetření:	11. – 18. 10. 2004
Počet respondentů:	1058
Reprezentativita:	obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Výběr respondentů:	kvótní výběr
Zveřejněno dne:	15. listopadu 2004
Autor výzkumu:	RNDr. Tomáš Kostecký, CSc. ¹
Zpracovali:	Jan Červenka, Jana Stachová

V rámci říjnového šetření Naše společnost 2004 jsme našim respondentům položili i několik otázek týkajících se krajů a krajských zastupitelstev. Kromě jiného jsme zjišťovali, jaké vlastnosti by podle občanů měl mít člen krajského zastupitelstva, aby mohl dobře zastávat svoji funkci.²

Tabulka 1: Předpoklady ideálního člena krajského zastupitelstva (v %)

	důležité		středně		nedůležité	
	rozhodně	spíše	důležité	spíše	rozhodně	
dobrá morálka	80	18	2	0	0	
vysokoškolské vzdělání	24	33	27	11	3	
náboženská víra	3	5	13	33	43	
dobrá znalost krajských problémů	68	25	5	1	0	
dobré kontakty na centrální orgány	32	41	19	4	1	
administrativní zkušenosti	24	34	28	10	2	
podnikatelský duch	29	37	23	7	1	
členství v politické straně	4	7	18	32	36	
určité odborné znalosti	50	40	8	1	1	
dobré vyjadřovací schopnosti	53	38	7	1	0	
schopnost řešit konflikty	61	33	5	0	0	
zkušenosti s prací v orgánech veřejné správy na obecní nebo městské úrovni	34	39	18	5	1	
aby nespolupracoval s předlistopadovým režimem	25	15	22	19	13	
znalost cizích jazyků	37	41	17	3	1	
činnost v neziskovém sektoru (spolcích, sdruženích)	5	11	28	31	16	

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

¹ Výzkum byl podporován projektem GA ČR č. 403/04/1300 „Vliv politické kultury, sociálně-ekonomických a institucionálních faktorů na rozdíly ve fungování českých regionů“, realizovaný je výzkumným oddělením Lokální a regionální problémy Sociologického ústavu AV ČR pod vedením RNDr. Tomáše Kosteckého, CSc.

² Otázka: „Jaké vlastnosti a schopnosti by podle Vašeho názoru měl mít člen krajského zastupitelstva, aby dobře vykonával svou funkci a pracoval ve prospěch kraje? Za jak důležité považujete následující charakteristiky?“ (viz tab. 1)

Jak ukazuje tabulka 1, nejčastěji za „rozhodně důležité“ pro dobrý výkon funkce člena krajského zastupitelstva lidé považují morální vlastnosti kandidáta, znalost problémů kraje, schopnost řešit konflikty, schopnost vyjadřovat se a odborné znalosti. Všechny tyto charakteristiky označila jako „rozhodně důležité“ alespoň polovina dotázaných a ostatní se až na výjimky přiklonili k variantám „spíše důležité“ a v menší míře „středně důležité“.

Vesměs za nikoli nepodstatné předpoklady pro úspěšné plnění role člena zastupitelstva kraje dotázaní dále označovali i znalosti cizích jazyků, dobré kontakty na centrální orgány, zkušenosti s prací ve veřejné správě na komunální úrovni, podnikatelského ducha, administrativní zkušenosti a vysokoškolské vzdělání.

Poněkud rozštěpenou je česká veřejnost v pohledu na to, zda je či není důležitým předpokladem z hlediska kvalitního výkonu funkce krajského zastupitele okolnost, že dotyčný nespolutracoval s předlistopadovým režimem. Dvě pětiny dotázaných to mají za alespoň „spíše důležité“, když čtvrtina to označila dokonce za „rozhodně důležité“, a další pětina tomu přikládá střední důležitost. Naopak třetina respondentů to považuje za „spíše“ či „rozhodně“ nedůležité. Názory v tomto dílčím aspektu se přitom v souladu s očekáváním zřetelně diferencují podle politické orientace respondentů, když relativně větší význam této okolnosti přisuzují stoupenci ODS (34 % to považuje za „rozhodně důležité“, 19 % za „spíše důležité“) a menší lidé preferující KSČM (31 % „spíše nedůležité“, 36 % „rozhodně nedůležité“) – viz tabulku 2.

Jen menšina občanů soudí, že pro výkon zastupitelské funkce na úrovni kraje má nějaký patrnější význam případná činnost v neziskovém sektoru, přičemž 28 % označuje tento prvek za „středně“ důležitý a 16 % za „spíše“ či „rozhodně“ důležitý. V naprosté většině za nepodstatné pro práci v krajské samosprávě lidé považují stranickou příslušnost a náboženskou orientaci člena zastupitelstva.

Tabulka 2: Důležitost nespolutraco s předlistopadovým režimem pro výkon funkce krajského zastupitele podle stranických preferencí (v %)

	KSČM	ČSSD	KDU-ČSL	ODS
rozhodně důležité	6	23	26	34
spíše důležité	4	14	21	19
středně důležité	19	21	25	21
spíše nedůležité	31	26	18	17
rozhodně nedůležité	36	11	3	6
neví	4	5	7	3

Abychom mohli názory respondentů v takto rozsáhlé a rozmanité skladbě dílčích charakteristik týkajících se předpokladů pro výkon funkce člena krajského zastupitelstva nějak utřídit a strukturovat, pokusili jsme se na celkové výsledky podívat i prostřednictvím faktorové analýzy, která z celé baterie vyextrahovala tři významné faktory.³

První faktor představuje význam některých praktických předpokladů pro výkon funkce krajského zastupitele, jako jsou kontakty s centrálními orgány, znalost problémů kraje nebo zkušenosti s administrativní činností a v menší míře i podnikatelský duch či zkušenost s prací ve veřejné správě na úrovni měst a obcí. Druhý faktor souvisí s obecnějšími kvalifikačními a dovednostními dispozicemi adepta na místo krajského zastupitele, přičemž na utváření tohoto faktoru se ze

³ Použita byla faktorová analýza s metodou rotace varimax. Tři zjištěné faktory společně vyčerpaly 43,9 % celkové variance, přičemž na první faktor v rotovaném řešení připadlo 15,1 %, na druhý 14,8 % a na třetí 14 %.

zkoumaných charakteristik podílely zejména znalosti cizích jazyků, vyjadřovací schopnosti, odborné znalosti, vysokoškolské vzdělání (to v poněkud menší míře), ale také schopnost řešit konflikty. Třetí faktor v sobě zahrnul to, co by se dalo definovat jako politické a hodnotově orientační charakteristiky člena krajského zastupitelstva. Za tímto faktorem stojí zejména politická příslušnost, náboženská orientace a aspekt spolupráce či nespoupráce s předlistopadovým režimem, ale společně s tím i otázka činnosti v neziskovém sektoru.

Další otázky výzkumu se věnovaly vztahu obyvatel ke kraji, ve kterém žijí.⁴

Tabulka 3: Osobní vztah k vlastnímu kraji (v %)

má ke svému kraji silný osobní vztah, zdejší prostředí mu vyhovuje	41
má ke svému kraji dobrý vztah, i když mu v něm leccos vadí	36
zvláštní vztah ke svému kraji nepociťuje, je to kraj jako každý jiný	15
má k prostředí ve svém kraji řadu výhrad	6
svůj kraj nemá rád, jeho prostředí mu nevyhovuje	1
neví	1

Jak ukazují výsledky zachycené v tabulce 3, ve vztahu k vlastnímu kraji jednoznačně převažují pozitivní pocity. Dobrý osobní vztah ke svému kraji v šetření vyjádřily více než tři čtvrtiny respondentů, přičemž dvě pětiny uvedly, že ke svému kraji mají silný osobní vztah a že jim jeho prostředí vyhovuje. Dalších 15 % dotázaných se ke svému kraji staví v podstatě indiferentně, 6 % má k němu „řadu výhrad“ a jen 1 % deklarovalo, že nemá svůj kraj rádo a že mu jeho prostředí nevyhovuje.

Podrobnější analýza ukázala, že z regionálního hlediska relativně silnější vazbu ke svému kraji pociťují lidé z Královéhradeckého a Jihočeského kraje. Naopak výhrady či antipatie k vlastnímu kraji a k jeho prostředí se častěji objevovaly na Ústecku. Poněkud častěji silný osobní vztah ke kraji, kde žijí, vyjadřovali dotázaní z obcí s populací do 800 obyvatel, naopak méně pozitivně vyznívala vyjádření respondentů z měst ve velikosti od 15 do 80 tisíc obyvatel. Spjatost s regionem také zřetelně stoupá s věkem respondentů a je poněkud slabší u lidí, kteří považují životní úroveň své domácnosti za špatnou.

Tabulka 4: Chce se z kraje odstěhovat? (v %)⁵

neuvažuje o stěhování, chce ve svém kraji žít trvale	74
uvažuje o stěhování mimo svůj kraj, ale až někdy později	10
uvažuje o stěhování mimo svůj kraj, chtěl by se stěhovat co nejdříve	1
zatím o tom nepřemýšlel	13
neví	2

Z údajů v tabulce 4 pak vyplývá, že asi tři čtvrtiny respondentů spojují s krajem, kde momentálně žijí, i svou budoucnost a neuvažují o tom, že by se z kraje vystěhovali, zatímco přibližně desetina dotázaných možnost stěhování zvažuje. Výrazně častěji přitom o stěhování uvažují lidé, kteří jsou ve vztahu ke svému kraji indiferentní nebo dokonce kritičtí.

⁴ Otázka: „Jaký je Váš osobní vztah k Vašemu kraji? Které z následujících tvrzení jej nejlépe vystihuje?“ (viz tab. 4)

⁵ Otázka: „Hodláte v tomto kraji žít i v budoucnosti, nebo uvažujete o přestěhování jinam? Pokud uvažujete o stěhování, má to být co nejdříve, nebo později?“